

Valanalys 2022

Antagen av Vänsterpartiets
partistyrelse 221205

1. Inledning	3
Vänsterpartiets valprofil	. 3
2. Valet i siffror.....	5
Övergripande	5
Resultat per parti	6
Valets geografi	7
Valdeltagande och förtidsröstning	8
Män och kvinnor	9
Arbetare och tjänstemän	9
Åldersstruktur	9
Regionvalet	10
Kommunvalet	11
Styren i kommuner och regioner	12
3. Frågor som dominerade valet	13
Väljarnas viktigaste fråga	13
Störst frågor i medierna	13
Regeringsfrågan, mätningar och inställningen till Sverigedemokraterna	14
Slutsatser	15
4. Frågor där Vänsterpartiet fick mycket uppmärksamhet.....	16
Sakfrågor	17
Partiledarutfrågningar	18
Vänsterpartiets valkampanj	19
Slutsatser	20
5. Vänsterpartiets opinionsläge under perioden 2018-2022	21
Inledning	21
Januariavtalet	21
Pandemin	21
Striden om marknadshyrorna och opinionsframgångar	22
Vänsterpartiet backar från september 2021 till april 2022	22
Huvudsakliga pull faktorer	22
Huvudsakliga push faktorer	23
Sammanfattning	26
6. Slutsatser	27
Bilaga	31

1. Inledning

Vänsterpartiets partistyrelse vill med denna valanalys svara på frågan om vad som hände i valrörelsen, varför valresultatet blev som det blev och dra lärdomar inför framtiden. Riksdagsvalet blev för många en besvikelse, medan det gick betydligt bättre för Vänsterpartiet i många kommuner och regioner. Varför blev det så? Hur gick det egentligen med våra målsättningar och strategier?

Partistyrelsen kommer i detta dokument att titta på vad Vänsterpartiet kommunicerade ut och vad väljarna såg av Vänsterpartiet under valrörelsen, hur väl Vänsterpartiet lyckades sätta agendan, hur väljarströmmarna såg ut, i vilken mån taktikröstning och övriga externa faktorer påverkade samt vilka interna faktorer som påverkade valutgången.

Till hjälp inför denna valanalys har partistyrelsen bjudit in sig till distrikt, partiföreningar och nätverk för att ta del av erfarenheter och synpunkter. Det har varit mycket givande samtal men den samlade bilden är spretig. Det är uppenbart att partimedlemmar utifrån egna erfarenheter lägger vikt vid olika saker.

Partistyrelsen har i denna valanalys tittat närmare på några av de saker som kommit fram och, med förankring i statistik, dragit vissa slutsatser. Partistyrelsen har i viss utsträckning tagit hjälp av ett företag som är specialiserat på valanalys. Fördjupad kunskap om valrörelsen 2022 kommer att lägga grunden för åtgärder och strategier framåt.

Vänsterpartiets valprofil

I valanalysen 2018 framhöll partistyrelsen tre framtida utmaningar: att hitta rätt i oppositionsrollen, att nå nya väljargrupper och att förändra den politiska dagordningen. På kongressen 2020 fattade medlemmarna beslut om ett strategidokument. Dokumentet syftar till att staka ut vägen för Vänsterpartiet på medellång sikt, ca 10 år. Bland annat ska Vänsterpartiet bli ett större och bredare parti som spelar en större roll i svensk politik. För att kunna göra det behöver Vänsterpartiet förändra den politiska dagordningen och driva ett politiskt projekt som väcker ett brett, gemensamt hopp om ett bättre samhälle och inspirerar till handling. Rollen och tilltalet ska öppna för att fler ska se sig som vänster, i synnerhet ungdomar och arbetare. Vänsterpartiet behöver oftare lyfta frågor som spelar roll på arbetsplatserna och i människors vardag och bygga allianser med närstående rörelser. Vänsterpartiet ska bli starkare över hela landet, i landsbygd, bruksort och miljonprogramsområden.

Utifrån dessa erfarenheter och beslut antog partistyrelsen i maj 2021 en valstrategi. Det huvudsakliga målet för valrörelsen var att säkra en rödgrön regering och att Vänsterpartiet skulle få ett så stort inflytande som möjligt i politiken på riks-, region- och lokalnivå. Partistyrelsen angav tre strategier för att uppnå målsättningarna:

Valstrategi antagen av
Vänsterpartiets
partistyrelse, maj 2021

“Det första är att förflytta debatten till ekonomisk politik och nödvändiga reformer och investeringar som ger jämlikhet och jobb. Det andra är strategiska fokusområden som syftar till att bredda väljarbasen och nå ut till nya målgrupper. Det tredje är att bygga rörelse genom att ta kontroll över våra egna budskap och berättelser, vilket innefattar ökad egen produktion text, ljud och bild och direktkommunikation med väljare.”

Vänsterpartiet fokuserade i valstrategin på att behålla gruppen unga progressiva och göra inbrytningar i målgrupperna bruksort/industriort och miljonprogram. De nya målgrupperna är svåra att nå, konstaterade partistyrelsen, men en nödvändig satsning för att på längre sikt vända den politiska utvecklingen i Sverige.

I valstrategin pekar också partistyrelsen ut de tre största hoten för en framgångsrik valrörelse: taktikröstarna, debattförutsättningarna och vi själva, genom destruktiva interndebatter.

Kongressen 2022 fattade beslut om en valplattform som byggde på en berättelse om hur Sverige förändrats de senaste 30 åren, hur politiska partier abdikerat till förmån för marknaden och att Vänsterpartiet är garanten för en annan utveckling. Behovet av en mer omfattande och akut klimatomställning hade en framträdande plats i valplattformen. Det politiska fokuset låg på materiella frågor, frågor som spelar roll i människors vardag och kan ena olika målgrupper, och detta var ett medvetet val för att förflytta debatten från SD:s planhalva. Kongressen gjorde en del förändringar i förhållande till partistyrelsens ursprungliga förslag, men i stort harmonierade den slutliga valplattformen väl med den fastslagna valstrategin.

Partistyrelsens erfarenhet är att när debatten rör sig på GAL-TAN-skalan har Vänsterpartiet svårt att få genomslag. Klassiska höger-vänsterkonflikter ger Vänsterpartiet större möjligheter att sätta dagordningen, vilket t.ex. har gjorts i frågan om vinster i välfärden, LAS, marknadshyror, sjukförsäkringen och pensionerna. En annan effekt när debatten är mer ekonomiskpolitiskt fokuserad är att Sverigedemokraterna inte får så mycket medieutrymme.

2. Valet i siffror

Övergripande

Valets stora vinnare blev Sverigedemokraterna. De ökade med 3 procentenheter, från 17,5 procent i valet 2018 till 20,5 i valet 2022, och blev Sveriges näst största parti. Samtliga gamla allianspartier gick bakåt. Störst var tappet för Centerpartiet, som backade med 1,9 procentenheter medan Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna backade med mellan 0,7 – 1 procentenheter. Sammantaget minskade M, KD och L med 2,6 procentenheter. Men denna nedgång vägdes upp av Sverigedemokraternas framgång. Sammantaget innebar riksdagsvalet att de partier som nu ingår i det högernationalistiska regeringsunderlaget ökade med 0,4 procentenheter.

Valets andra vinnare blev Socialdemokraterna, med en uppgång på 2,1 procentenheter. Med vinnare avses här enbart i relation till valet 2018. På ett övergripande plan var naturligtvis valet för Socialdemokraterna ett misslyckande då de förlorade regeringsmakten. Deras ”framgång” byggde därtill i mångt och mycket på väljarströmmar från V, MP och C, dvs. från partier med vilka de tänkte bygga sitt regeringsunderlag på.

För Vänsterpartiet blev valet tudelat. I riksdagsvalet fick Vänsterpartiet 6,75 procent av rösterna, vilket var en nedgång med 1,25 procentenheter. I kommun- och regionvalen gick det emellertid bättre, där ökade Vänsterpartiet med 0,6 respektive 0,3 procentenheter.

Figur 1 Valresultat i riksdags-, region- och kommunval 2022 (parti efter storlek i riksdagsvalet)

	Förändring 2018–2022 i kursivt	Riksdagsvalet	Regionvalet	Kommunvalet		
Socialdemokraterna	30,3	2,1	31,7	2,9	29,3	1,7
Sverigedemokraterna	20,5	3,0	14,9	2,1	14,5	1,8
Moderaterna	19,1	-0,7	19,1	-0,2	20,5	0,5
Vänsterpartiet	6,7	-1,3	8,9	0,3	8,2	0,6
Centern	6,7	-1,9	6,3	-2,1	7,7	-2,0
Kristdemokraterna	5,3	-1,0	7,3	0,2	5,4	0,2
Miljöpartiet	5,1	0,7	3,2	-0,9	3,8	-0,8
Liberalerna	4,6	-0,9	4,6	-1,7	5,2	-1,6

Resultat per parti

Socialdemokraterna

- Gjorde sitt näst sämsta riksdagsval någonsin (2010: 30,7 procent, 2014: 31,0 procent, 2018: 28,3 procent, 2022: 30,3 procent)
- Vann väljare på bred front över hela landet, såväl stad som land
- Minskade i miljonprogramsområden, på många håll kraftigt. I samma områden har Vänsterpartiet och Partiet Nyans ökat.

Sverigedemokraterna

- Blev Sveriges näst största parti för första gången
- Gick i riksdagsvalet fram i alla kommuner utom Malmö
- Gjorde tydliga inbrytningar i norra Sverige. Dalarna är den region där man ökat som mest i riksdagsvalet (+4,9 procentenheter). I Dorotea ökade Sverigedemokraterna 10,7 procentenheter jämfört med 2018.

Moderaterna

- Förlorade sin position som näst största parti till Sverigedemokraterna
- Gjorde sina största förluster i storstadsregionerna - Göteborg/Västra Götaland, Stockholm/Stockholms län och Skåne.

Centerpartiet

- Backade i samtliga kommuner och tappade mer än var femte väljare i riksdagsvalet
- Backade kraftigt i flera centerfästen. Partiet har starkast stöd i regionerna Gotland och Jämtland, men i båda dessa tappade man runt var tredje väljare.

Kristdemokraterna

- Backade i riksdagsvalet men gick fram i kommun- och regionvalet, efter 2022 är partiet representerade i samtliga regionfullmäktige
- Fick ett splittrat valresultat, exempelvis ökade partiet i 100 kommuner i riksdagsvalet men detta kompensades av minskningar i exempelvis Stockholm och Jönköpings län.

Liberalerna

- Gjorde sitt sämsta riksdagsval någonsin på 4,6 procent. Förra bottenrekordet var 1998 då partiet fick 4,7 procent.
- Mycket pekar mot att många av rösterna kommer av taktik- och stödska, bl.a. anges 4 procent-spärren som ett viktigt skäl av 39 procent av väljarna i Novus eftervalsundersökning. 3 procent anser att Liberalerna ”har skött sig bra under senare år”, snittet för alla partier är 20 procent.

Miljöpartiet

- Förlorade sin representation i 7 regionfullmäktige och gick därmed från att vara representerade i 15 till 8 av 21 regioner, det vill säga partiet ligger under 3 procent i väljarstöd i 13 av landets regioner.
- Förlorade sin representation i 33 kommunfullmäktige och saknar därmed mandat i 117 av landets 290 kommuner.

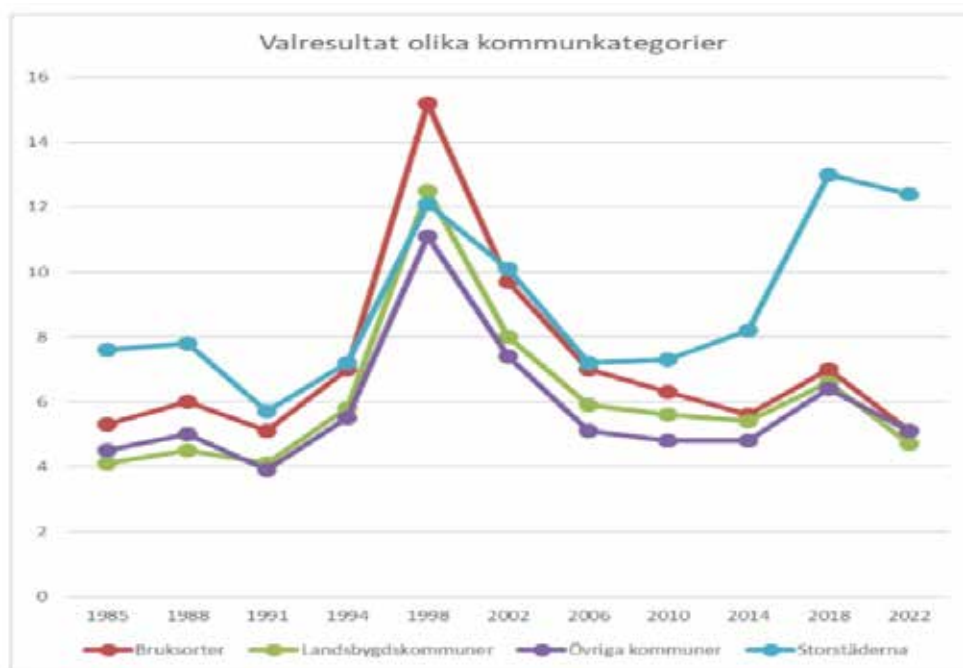
Valets geografi

Vänsterpartiet har i riksdagsvalet tappat i alla utom 13 kommuner. Tappet är generellt större i norra än i södra Sverige, och av de 13 kommuner där vi ökat återfinns över hälften i södra Sverige.

Ser man till de valdistrikt där Vänsterpartiet är ovanligt starka i riksdagsvalet ligger alla dessa valdistrikt i Stockholm, Göteborg eller Malmö, med ett undantag och det är ett valdistrikt i Uppsala. Det gäller sammanlagt 41 valdistrikt där Vänsterpartiet har 30 procent eller mer av rösterna jämfört med nationella utfallet av riksdagsvalet.

Vänsterpartiet har under några riksdagsval haft en kraftig uppgång i storstäderna. I en tidsserie över utvecklingen fördelad på storstäder, bruksorter, landsbygdskommuner och övriga framgår det att valet 2018 innebar en uppgång i samtliga kommunkategorier – med en mycket stor uppgång i storstäderna. Valet 2022 innebar en nedgång i samtliga kommunkategorier – dock i större utsträckning i bruksort och landsbygdskommuner än i storstäderna, vilket innebär att Vänsterpartiet gjorde ett mycket starkt resultat i storstädernas riksdagsval.

Figur 2 Vänsterpartiets röstandel i riksdagsvalet i olika kommunkategorier 1985–2022
Källa: Egen sammanställning*

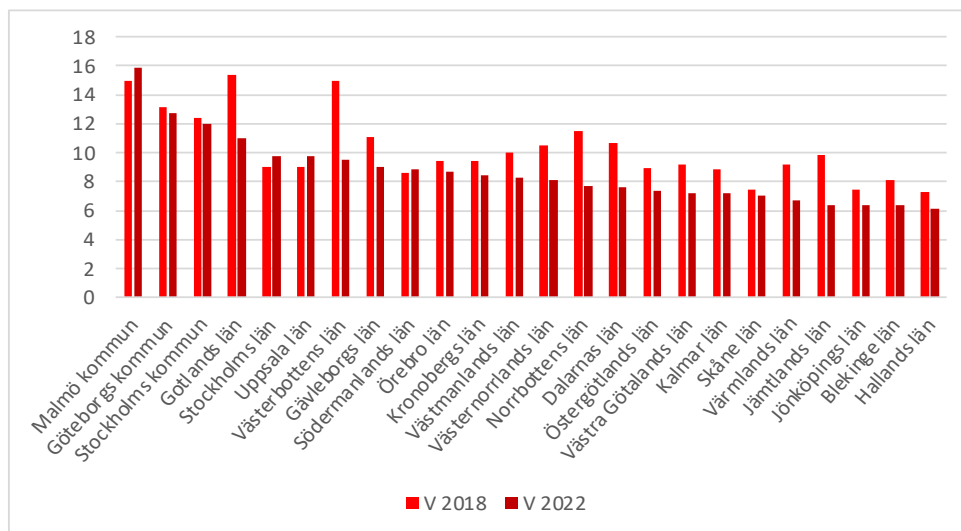

Även Socialdemokraterna har haft en långsiktig trend med minskat stöd i bruksorter – detta är spegelbilden av SD:s framgångar i samma områden. I valet 2022 fick SD nästan 30 procent av stödet i bruksorterna.

Den förhållandevis stora skillnaden mellan Vänsterpartiets sympatisörer i storstäder å ena sidan och landsbygd och bruksort å den andra kan också ges en ytterligare dimension – nord och syd. Det finns en tydlig uppdelning mellan norr och söder. Jämfört med valet 2018 tappade Vänsterpartiet -0,6 procentenheter i storstäderna som grupp, vilket får stort genomslag på det totala resultatet i riket. Resterade del av tappet drivs dock i stor utsträckning av kommunerna i norr. Tydligast är tappet (-1,8) i landsbygdskommuner i norr och i de norra bruksorterna (-2,4). (Se diagram i bilaga) Vänsterpartiet backade dock inte i samtliga storstäder i riksdagsvalet utan gick framåt i Malmö kommuns valkrets.

*Valresultaten har sorterats enligt SKR:s kommungruppsindelning. Definitionen av bruksorter är framtagen på Vänsterpartiets kansli.

Figur 3 Vänsterpartiets resultat i riksdagsvalet, per valdistrikt*
Källa: SCB.

Sammanfattningsvis har Vänsterpartiet klarat sig relativt bra i storstäderna. Det finns en tydlig tendens att det gått bättre för partiet i de södra delarna av landet. I Skåne går partiet framåt i flera kommuner, däribland Malmö och Helsingborg, men också i flera mindre kommuner utanför storstäderna, som Burlöv och Perstorp. Vänsterpartiet gick också förhållandevis bra i Stockholm, inte minst i vissa förortskommuner som t.ex. Botkyrka, där partiet ökade med 0,5 procentenheter.

På landsbygden och i bruksorterna gick det däremot sämre för Vänsterpartiet. Det finns också en tydlig tendens att Vänsterpartiet tappade särskilt mycket i de norra delarna av landet. Denna tendens gäller för såväl bruksorter som för landsbygden.

Valdeltagande och förtidsröstning

Valdeltagandet i 2022 års riksdagsval minskade med tre procentenheter jämfört med 2018 och blev 84,2 procent. I valen till kommun- och regionfullmäktige minskade valdeltagandet något mer och blev 80,5 respektive 80,2 procent. Sverige har varit inne i en positiv trend sedan 2002 men 2022 är nivån den lägsta sedan 2006 års val. Valdeltagandet minskade mest i områden där valdeltagandet tenderar att vara lågt, och i de kommuner och valdistrikt där valdeltagandet varit som lägst blev minskningen större än den generella minskningen. Förtidsröstningen ökade dock något.

Stefan Dahlberg, Professor i statsvetenskap och John Högström, Docent i statsvetenskap Mittuniversitetet, Snabbtänkt: 'Förtidsröstning i Sverige 2022'.

“Vid valet 2022 röstade 47,5 procent av väljarna i förtid vilket är en ökning med 2,9 procentenheter i jämförelse med det tidigare rekordet gällande förtidsröstning som var vid valet 2018 där 44,6 procent av väljarna i röstade i förtid. [...] Exempelvis tycks förtidsröstandet vara mer utbrett bland äldre medborgare. Även lågutbildade tenderar att förtidsrösta i högre utsträckning och vi finner även att förtidsröstandet är mer utbrett bland utrikesfödda.”

*Västra Götalands län och Skåne län beräknas som ovägda medelvärden av västra, södra, norra och östra.

Män och kvinnor

Skillnaderna mellan hur män och kvinnor röstar har ökat under en längre tid, och blev större i valet 2022. Om enbart kvinnor hade röstat hade de rödgröna partierna och Centerpartiet tillsammans fått en klar majoritet med 57 procent. De två partier som har den största skillnaden mellan sympatisörer bland kvinnor och män är Socialdemokraterna, som har en betydligt större andel kvinnliga än manliga väljare, och Sverigedemokraterna – som har det motsatta, enligt SVT Valu 2022.

Vänsterpartiet har sedan valet 2006 haft en förhållandevis liten skillnad i väljarstödet mellan kvinnor och män. Denna skillnad ökade något i förra valet och låg kvar på ungefär samma nivå i valet 2022. (Se tabell i bilaga)

Cecilia Josefsson,
Josefina Erikson,
docenter i statsvetenskap,
Uppsala universitet,
Snabbtänkt:
‘I valet 2022 har kön avgörande betydelse’.

“Historiskt sett har kvinnor i europeiska länder varit mer konservativa och i större utsträckning röstat på kristdemokratiska och konservativa partier. Idag röstar kvinnor i allt större utsträckning på partier till vänster och män på partier till höger, såväl i Sverige som i övriga Europa.”

Erik Amnå, Professor em
i statskunskap Örebro
universitet, Snabbtänkt
‘Första gången’.

“Bakom siffrorna finns ett växande könsgap. Det gäller partivalet, där män mellan 18 och 30 står mer enade längst ut på högersidan (52 procent M+SD, 33 procent av kvinnorna), medan kvinnor mellan 18 och 30 spretar mer men lutar åt vänster (39 procent för V+S, 26 procent män). Att kvinnorna mer än männen är rotade i solidaritet, socialt ansvar, ekologi, mångfald och liknande universella värden framgår också av deras rankning av de viktigaste frågorna.”

Arbetare och tjänstemän

Arbetarna fortsätter att röra sig från S till SD, vilket har varit den dominerande trenden sedan SD kom in i riksdagen 2010. S har istället haft en trendmässig ökning av tjänstemannaväljare. Ökningen 2022 för tjänstemannaröster till Socialdemokraterna är markant och återspeglar att man gjort inbrytningar i en del traditionellt borgerliga områden, såsom Östermalm i Stockholm.

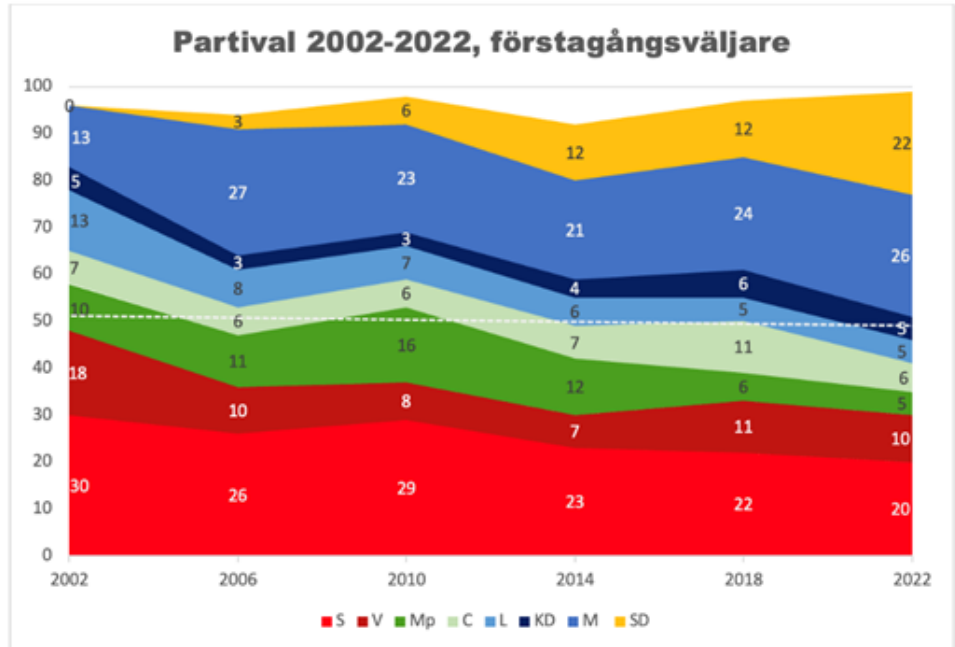
Vänsterpartiet har haft en oförändrad nivå av arbetarröster sedan 2010 och det syns ingen förändring i valet 2022. Bland tjänstemannaväljare syns dock ett tapp mellan 2018 och 2022 som sannolikt återspeglar att väljare gått till S och MP.

Åldersstruktur

Det sammantagna valresultatet med blåbrun majoritet bärs upp av en utveckling som syns under flera val – att Moderaterna har vuxit bland unga och förstagångsväljare. Sverigedemokraterna har i valet 2022 gjort en enorm framflyttning bland unga mellan 18 och 21 år - från 12 till 22 procent i Valu. Socialdemokraternas ökning sker genom ett ökat stöd bland äldre väljare.

Vänsterpartiet har fortsatt starkast sympatier i de yngre väljargrupperna, jämfört med de äldre. Enligt Valu och Novus eftervalsundersökning återfinns Vänsterpartiets största tapp i de äldre åldersgrupperna, medan endast 1 procentenhet går förlorad i gruppen 18–21 år (10 procent) respektive 22–30 år (11 procent). I gruppen 30–49 år är stödet stabilt på 8 procent. I åldersgruppen 65+ har Vänsterpartiet minskat med 2 procentenheter enligt Valu, från 6 till 4 procent. (Se bilaga för mer siffror)

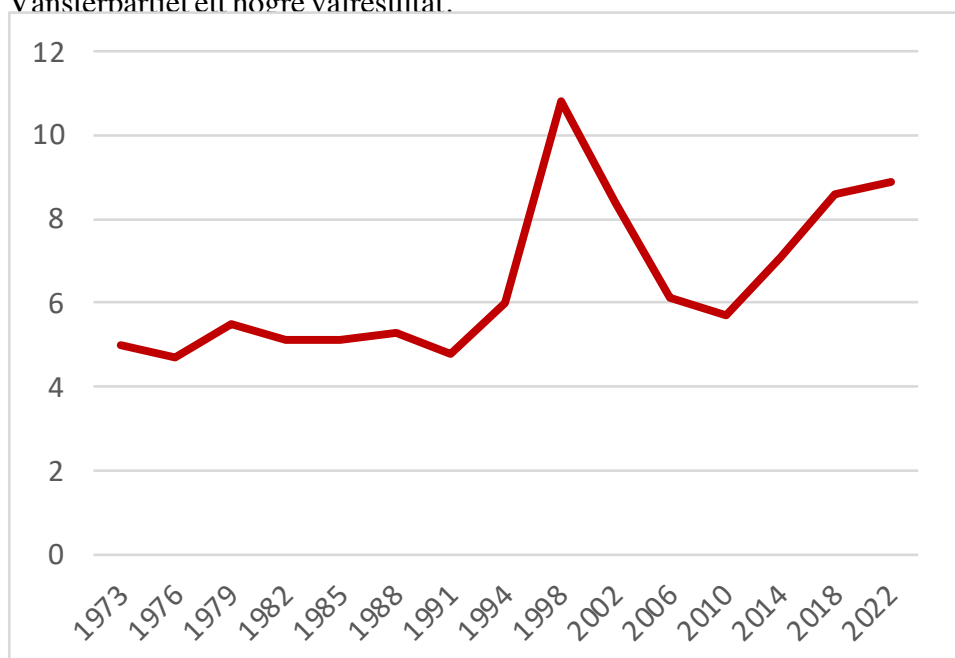
Figur 4 Röstandelar förstagångsväljare 2002–2022.
Källa: SVT Valu 2022

Regionvalet

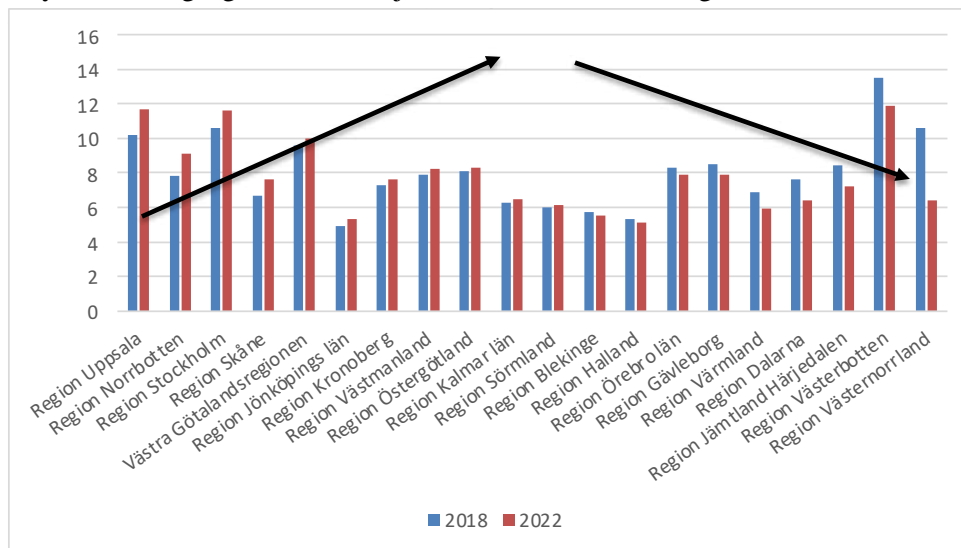
Vänsterpartiet förbättrade sitt valresultat i regionerna med 0,3 procentenheter i jämförelse med förra valet och landade på 8,9 procent. Det var fortsättningen på en uppåtgående trend som pågått sedan valet 2014. Valet 2022 var dessutom det näst bästa regionalvalet i en period från 1973 och fram till idag – endast rekordåret 1998 hade Vänsterpartiet ett högre valresultat.

Figur 5 Regionfullmäktigeval, resultat för Vänsterpartiet, andel röster per valår.
Källa: SCB

Vänsterpartiet gick framåt i något mer än hälften av alla regioner, inklusive samtliga storstadsregioner. Allra mest ökade partiets stöd i Region Uppsala, där V dessutom gjorde ett historiskt starkt resultat på 11,7 procent – 1,5 procentenhet bättre än förra valet och bättre än resultatet för rekordvalet 1998. Även i Region Stockholm är valresultatet historiskt starkt. Såväl i Region Norrbotten, Stockholm och Skåne hade Vänsterpartiet betydande framgångar i valet 2022 jämfört med valet 2018. I region Norrbotten sker

Figur 6 Regionfullmäktigeval, resultat för Vänsterpartiet, andel röster per region 2018 och 2022. Källa: SCB

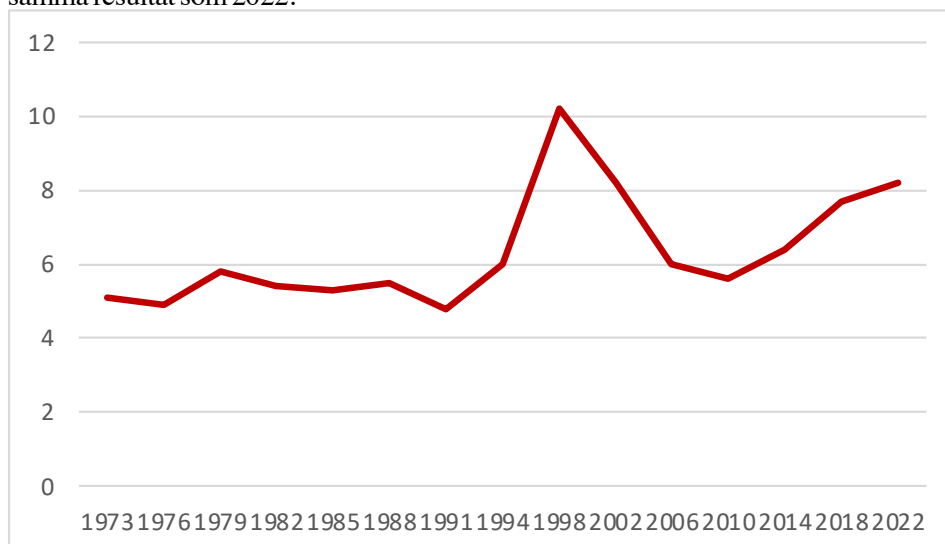

I nio av regionerna tappade Vänsterpartiet väljarstöd mellan 2018 och 2022. I fem av regionerna – Värmland, Dalarna, Jämtland Härjedalen, Västerbotten och Västernorrland – var minskningen en procentenhet eller mer. I Region Västernorrland backade partiet med 4,2 procent av rösterna, mycket på grund av ett stort tapp till deras sjukvårdsparti.

Kommunvalet

Vänsterpartiet förbättrade sitt valresultat i kommunerna med sammanlagt 0,5 procentenheter i jämförelse med förra valet och landade på ett stöd på 8,2 procent. Det var fortsättningen på en uppåtgående trend som pågått sedan valet 2014. Valet 2022 var dessutom det näst bästa resultatet i kommunvalet i en period från 1973 och fram till idag – endast rekordåret 1998 hade Vänsterpartiet ett högre valresultat. År 2002 hade V samma resultat som 2022.

Figur 7 Kommunfullmäktigeval, resultat för Vänsterpartiet, andel röster per valår. Källa: SCB

Även i kommunalvalen är det storstadsregionerna som ökar mest. Vänsterpartiet gick kraftigt framåt i Sveriges fyra största kommuner; Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala och i samtliga av dessa kommuner har Vänsterpartiet ett stöd som ligger långt över snittet i kommunalvalet. Bergslagen och Norrland försvagas även om det fortfarande är där Vänsterpartiets starkaste fästen finns. I Sorsele, Degerfors och Malå behåller Vänsterpartiet positionen som största parti.

Fagersta var den kommun där Vänsterpartiet hade störst framgångar i valet jämfört med 2018 (en ökning med 7,3 procentenheter). Andra kommuner där partiet gick kraftigt framåt i kommunalvalet var Vilhelmina och Storuman.

Styren i kommuner och regioner

Efter valet 2022 kommer Vänsterpartiet att vara en del av styret i 6 regioner.

Majoritetsstyren i Jämtland-Härjedalen (S, KD, V), Kalmar län (S, V, C), Norrbotten (S, V, C), Värmland (S, V, C) och Västerbotten (S, V, MP) samt i minoritet i Västra Götaland (S, V, MP).

Socialdemokraterna styr i ytterligare 6 regioner där man bildar styre med samarbete högerut. I region Stockholm (S, C, MP), men också Blekinge (S, KD, C) och Örebro (S, KD, C) styr man i minoritet men viss möjlighet för Vänsterpartiet att påverka politiken.

2022 års valresultat i avseende inflytande över regionpolitiken kan jämföras med 2018 års resultat, då hamnade Vänsterpartiet i styret i enbart två regioner, Gävleborg och Västerbotten.

Vänsterpartiet kommer att ingå i ungefär lika många kommunala styren som tidigare - Vänsterpartiet blir en del av styret i 53 kommuner (styren klara i 278 av 290 kommuner i skrivande stund). Vänsterpartiet förlorar makt och inflytande i flera mindre kommuner i Norrland och Bergslagen medan V vinner inflytande i flera större städer så som Stockholm, Uppsala, Göteborg, Västerås och Växjö. I Kalmar län är partiet med och styr i flest kommuner följt av andra traditionellt starka fästen som Västerbotten, Västmanland och Värmland.

Även om det har blivit väldigt vanligt med minoritetsstyren på kommunal nivå så är det också tydligt att då vi ingår så är det ovanligt med styrande minoriteter. 7 av dessa 52 är sådana, annars är vi del av majoritetsstyren.

Efter valet 2018 var Vänsterpartiet en del av styret i 59 kommuner.

3. Frågor som dominerade valet

En av Vänsterpartiets målsättningar under valrörelsen var att påverka debatten så att den fokuserade på materiella frågor i högre grad. Vi var det enda riksdagspartiet som hade den ambitionen vilket gjorde det svårt att nå det uppsatta målet. Socialdemokraternas strategi gick till stor del ut på att lyfta fram Magdalena Andersson som en trygg och pålitlig statsminister samt att skrämja väljarna med konsekvenserna av en regering beroende av SD. Även Mp och C försökte göra valet till en folkomröstning om SD, medan högerpartierna satsade på GAL-TAN-frågor som lag och ordning kopplat till migration, försvaret samt energiförsörjning och då framförallt kärnkraft.

Väljarnas viktigaste fråga

Novus frågar återkommande väljarna ”Vilka politiska frågor tycker du är viktigast?” När frågan ställdes 1–7 september 2022 i åldersgruppen 18–79 år varierade svaren beroende på om de svarande kunde ange flera alternativ eller endast ett.

I de fall flera alternativ kunde anges blev den viktigaste politiska frågan sjukvårdsfrågan (60 procent), följt av lag och ordning (54 procent). Den tredje viktigaste frågan var energipolitiken (48 procent) som ökat signifikant med 9 procentenheter sedan augusti. Skola och utbildning hamnar på plats fyra (48 procent) och invandring/integration (47 procent) på en femteplats.

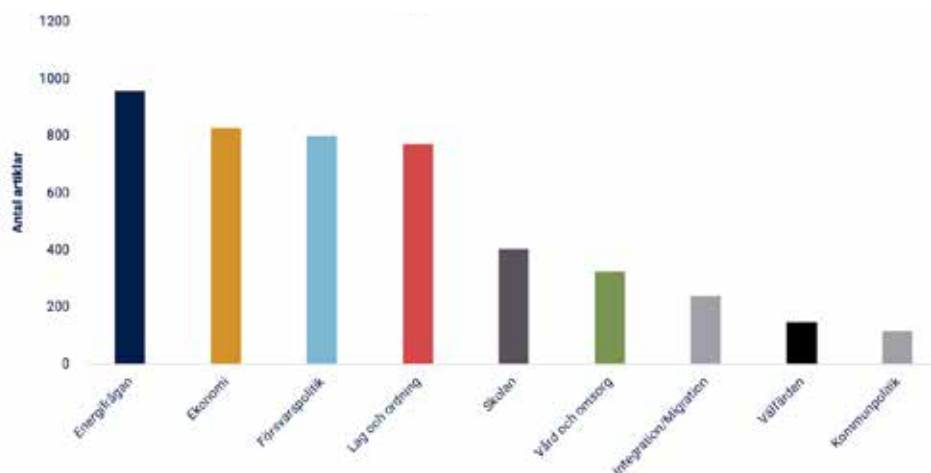
Miljö- och klimatfrågan (38 procent) ligger på sjätteplats. Landets ekonomi (30 procent) och äldreomsorgen (26 procent) ligger på sjunde respektive åttonde plats. Försvarsfrågan (23 procent) finns på nionde plats och pensionsfrågan (21 procent), är den tionde viktigaste frågan.

I de fall de svarande endast kunnat ange ett alternativ ligger miljö- och klimatfrågan (17 procent) i topp. Lag och ordning (16 procent) och invandring och integration (14 procent) ligger på andra- respektive tredjeplats. Först på en fjärdeplats hittar vi sjukvårdsfrågan (12 procent), som vid föregående mätning toppade listan sett till väljarnas förstaval.

Störst frågor i medierna

Infomedia har sammanställt nyhetsrapporteringen i redaktionella medier, redovisat som antalet artiklar per vecka under perioden 1 augusti till 11 september.

Figur 8 Totalt antal artiklar i redaktionella medier, 1 augusti till 11 september.
Källa: Infomedia

De två mest rapporterade frågorna under perioden kan delvis beskrivas som materiella, då energifrågan rymmer elpriserna och ekonomin rymmer såväl den privata ekonomin som samhällsekonomin. Dessa två frågor aktualiserades av att både elpriser och inflationen steg. Energifrågan kom dock även att till stor del handla om elförsörjning och vem som lagt ned kärnkraften, och när ekonomifrågan debatterades var det ofta utifrån hur inflationen kunde dämpas genom en försiktig finanspolitik.

Det finns en tydlig skillnad mellan vilka frågor väljarna uppfattat som viktigast och vilka medierna rapporterat mest om. Sjukvården som var väljarnas viktigaste fråga hamnar på plats sex i medierapporteringen och fick inte hälften av det medieutrymme som energifrågan fick. Försvarsfrågan som var väljarnas nionde viktigaste fråga fick omkring dubbelt så stort utrymme som väljarnas viktigaste fråga, sjukvården och väljarnas fjärde viktigaste fråga, skolan.

Miljö- och klimatfrågan, som hamnade på sjätteplats bland väljarna när de kunde välja fler alternativ och på plats ett när de endast fick välja ett, finns inte ens med bland de nio mest rapporterade frågorna. Äldreomsorgen och pensionsfrågan är ytterligare två frågor som finns med bland väljarnas tio viktigaste frågor, men inte bland mediernas nio mest rapporterade.

Regeringsfrågan, mätningar och inställningen till Sverigedemokraterna

Efter de senaste mandatperioderna med parlamentarisk instabilitet, långdragna regeringsbildningar och regeringskriser var regeringsfrågan ett naturligt stort inslag i valrörelsen 2022. Sverigedemokraternas växande väljarstöd i samband med deras potentiella vågmästarroll, och det borgerliga blockets vändning i frågan om att samarbeta med SD, kom att prägla inte bara medierapporteringen i stort utan också Centerpartiets, delvis Miljöpartiets och inte minst Socialdemokraternas valkampanjer där man positionerade sig tydligt som motståndare till Sverigedemokraterna.

I kombination med allt fler och tätare genomförda opinionsundersökningar kom det politiska spelet och betydelsen av olika potentiella regeringskonstellationer att få utrymme på baskostnad av sakpolitiken.

Mycket pekar också på att regeringsfrågan vägde tungt för väljarna i allmänhet, och de rödgröna väljarna i synnerhet, ur Novus eftervalsundersökning:

- 41 procent av de rödgröna väljarna anger ”Partiet har tydligt markerat mot ett annat parti som jag ogillar” som ett av de viktigaste skälen till val av parti, bland Centerpartiets och Miljöpartiets väljare är ökningen särskilt dramatisk
- De rödgröna väljarna svarar att vilka partier som bildar regering är viktigt eller mycket viktigt i tydligt högre utsträckning än de borgerliga partiernas väljare
- “Motkraft till SD” anges som viktigast skäl till att rösta på C.

Slutsatser

Av de fem frågor som väljarna såg som viktigast har Vänsterpartiet högre förtroende än valresultat i fyra av dem. Procentandelarna som svarar Novus att Vänsterpartiet har bäst politik i sjukvårdsfrågan, lag och ordning, skola och utbildning samt invandring/integration är i samtliga fall över valresultatet 6,8 procent. Energifrågan går att dela i två delar utifrån Novus undersökning. När det gäller elpriser ansåg 7 procent att Vänsterpartiet hade den bästa politiken, men avseende energipolitik svarade bara 4 procent att vi hade den bästa politiken.

Av de fem frågor som medierna rapporterat mest om passar bara två (lag och ordning samt skola och utbildning) in på samma beskrivning. Av de övriga tre underrapporterade frågorna som nämns ovan har Vänsterpartiet högre förtroende än valresultat i äldreomsorgsfrågan och pensionsfrågan, men lägre i miljö- och klimatfrågan.

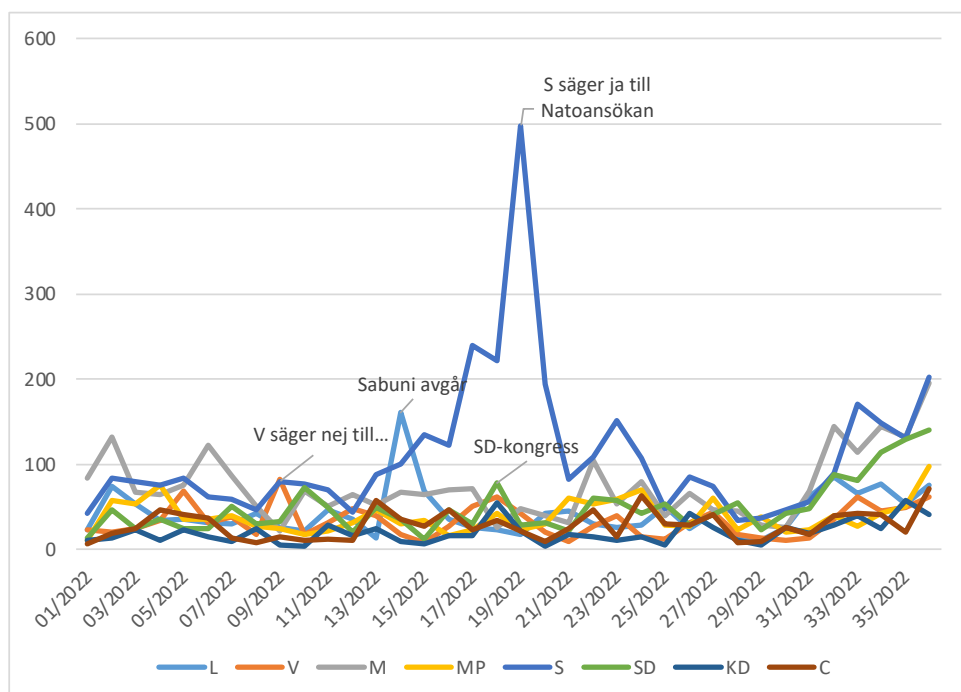
Det är tydligt att Vänsterpartiet förlorade på mediernas prioritering avseende vilka ämnen som rapporterades flitigast. I den mån materiella frågor fick utrymme i medierna var det snarare på grund av omvärldsfaktorer än Vänsterpartiets påverkan på debatten. Att vi misslyckades med detta beror sannolikt till stor del på att övriga partier ville att dagordningen skulle domineras av helt andra frågor.

Att regeringsfrågan fick så stor betydelse samtidigt som högerpartierna framstod som samlade och i valrörelsen gick fram med flera gemensamma förslag och att Centerpartiets agerande innebar att vänstersidan inte ens kunde prata med varandra var sannolikt till vänstersidans nackdel. Särskilt i en orolig tid där många väljare efterfrågade stabilitet och inte ville se en utdragen regeringsbildning efter valet.

4. Frågor där Vänsterpartiet fick mycket uppmärksamhet

Regeringsfrågan är den som tar i särklass störst utrymme i medierapporteringen om Vänsterpartiet, något som gäller för fler partier. Frågan kan delas in i tre huvudteman: (1) regeringsbildningen ur ett generellt perspektiv utifrån mandatfördelning, opinionsläge m.m., (2) ”spelet” kring det rödgröna blocket såsom frågan om Vänsterpartiet och Centerpartiet kan komma överens och om Socialdemokraterna är beredda att släppa in Vänsterpartiet och (3) frågan om vilka krav eller röda linjer har partierna och i synnerhet Vänsterpartiet. I det tredje temat ryms också sakpolitik och detta kan förklara att pensionerna och marknadsskolan fick visst utrymme i valdebatten trots den i övrigt GAL-TAN-dominerade dagordningen.

Figur 9 Artiklar/inslag i riksmidia per parti 2022.
Källa: Retriever

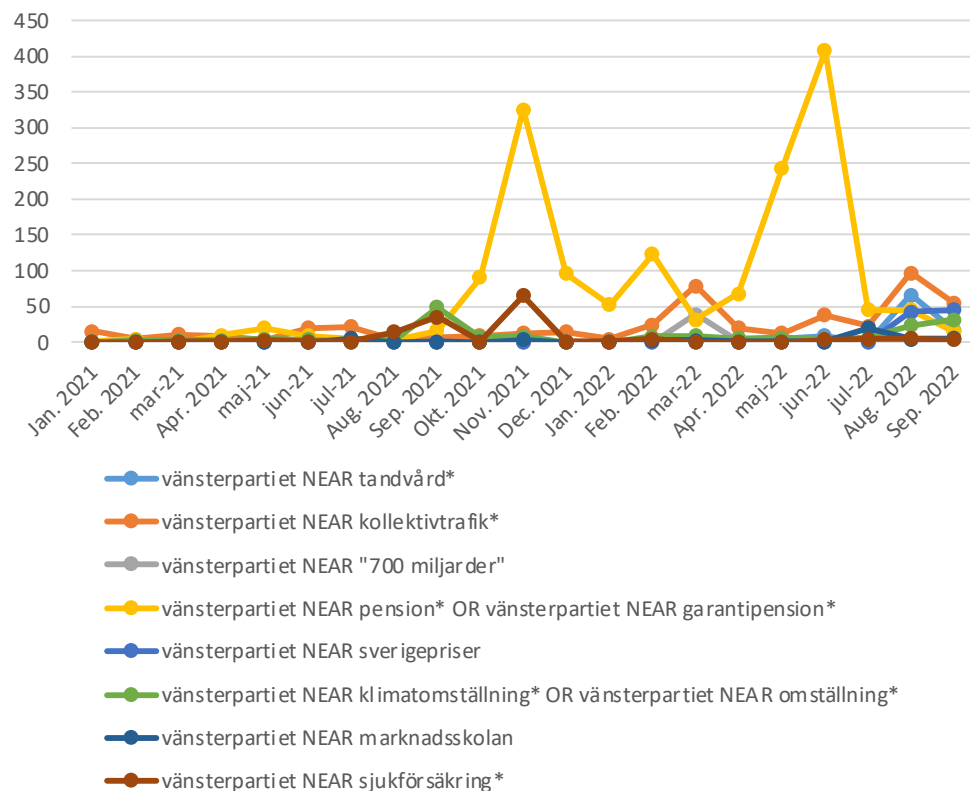
Vänsterpartiets mediala genomslag är överlag mindre än övriga partiers i relation till vår storlek. De tillfällen då vi får större genomslag går att härleda till större arrangemang som kongressen (vecka 5) och första maj (vecka 18), samt frågor där vi fick mer ofrivillig uppmärksamhet som vapenbesluten (vecka 9) och PKK-flaggviftande i Almedalen (vecka 27). I valrörelsens slut får samtliga partier ett uppsving avseende medierapportering.

Sakfrågor

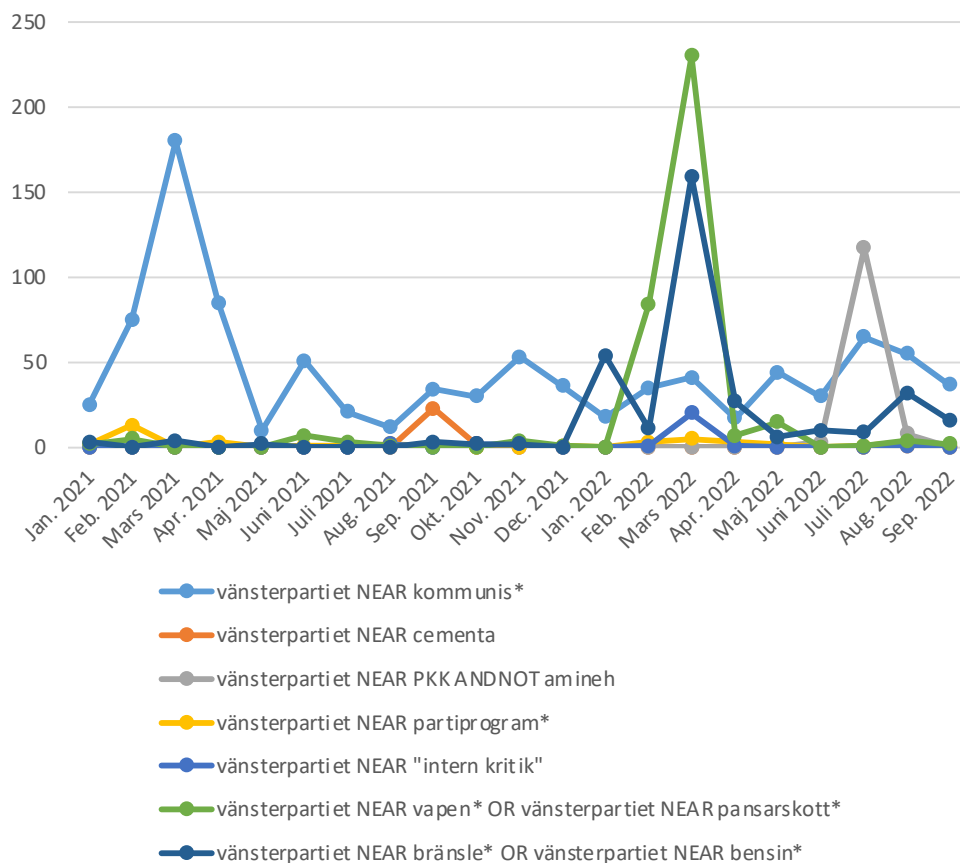
Här redovisas hur Vänsterpartiet omnämns i samband med olika sakfrågor uppdelat på positiva och negativa omnämmanden.

Figur 10 Artiklar där Vänsterpartiet omnämns positivt, uppdelat på sakfrågor 2021–2022.
Källa: Retriever

Pensionsfrågan, inkluderat garantipensionen, var den sakfråga Vänsterpartiet omnämndes i samband med i särklass i störst utsträckning. Ingen av de övriga positiva frågor vi omnämndes i samband med når en fjärdedel så många träffar. Våra utspel om kollektivtrafiken ger oss viss uppmärksamhet under våren 2022 och under valrörelsens slutspurt, då även tandvårdsfrågan och förslaget om Sverigepriser ger oss visst utrymme. Sammantaget är det i frågor som fördelningspolitik och materiella skillnader som vi syns i positiv bemärkelse.

Figur 11 Artiklar där Vänsterpartiet omnämns negativt, uppdelat på sakfrågor 2021–2022. Källa: Retriever

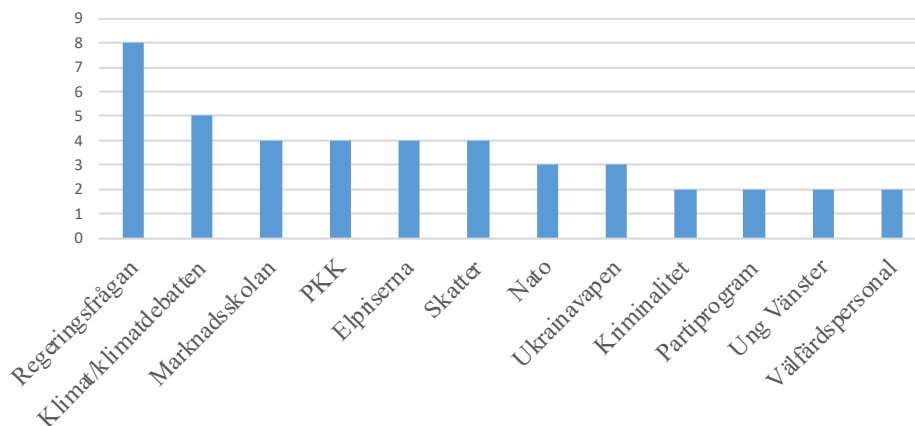

De negativa omnämningarna är spretigare, men når inte lika många träffar som pensionsfrågan. Här toppar vapenbesluten, frågor om Ung Vänsters uttalanden om kommunism och bränslepriser följt av PKK-flaggviftande i Almedalen. Värt att notera är att ämnet kommunism ligger konstant högt i mätningarna under 2021–2022.

Partiledarutfrågningar

Partiledarutfrågningar förtjänar lite extra utrymme i en analys eftersom de genererar mer uppmärksamhet än övriga medieinslag och artiklar.

Figur 12 Teman som förekom fler än en gång i partiledarintervjuer med Nooshi Dadgostar under augusti-september 2022 Källa: Egen sammanställning

Även när det gäller partiledarutfrågningarna dominerade regeringsfrågan. Klimatdebatten och klimatet fick näst störst utrymme och även om det gav en möjlighet för oss att förklara vår politik hamnade den interna konflikten kring hur vi hanterade klimatfrågan i centrum. Vänsterpartiets partiprogram och Ung Vänsters principprogram upplevdes få stort utrymme i utfrågningarna, och om dessa frågor ses som en del av samma diskussion där Vänsterpartiet på ett eller annat sätt utmålas som kommunister, blir det en av de dominerande frågorna.

Vänsterpartiets valkampanj

Vänsterpartiets valkampanj 2022 var inriktad på materiella frågor, både vad gäller valstrategin och valplattformen. Till grund för detta val låg strategidokumentet 2020 och ett försök att ändra den politiska dagordningen. Strategin syftade inte i första hand till att röstmaximera utan till ett "långsiktigt ideologiskt skifte för ökad jämlikhet". Det handlar om att skapa en politisk situation där ekonomisk förändring är inom räckhåll och att ge människor en känsla av att det är möjligt att rösta för det.

För att en sådan strategi ska fungera är det helt nödvändigt att den sker över en längre tid. Socialdemokraterna uppfattas fortfarande som bättre än Vänsterpartiet på materiella reformer. Detta trots bristen på egentliga reformer från S i valrörelsen. Dessutom valde S att lägga ett stort fokus på typiskt värderingsbaserade frågor, så som invandring och brott och straff. Siffror från Demoskop och Novus tyder på att förändringar av ägarskapet över politikområden tenderar att vara relativt små och att de partier som redan äger en fråga ytterligare stärker sin position .

Det finns en uppenbar svårighet i att behålla ett mer materiellt fokus när debatten i stort snarare rör sig på GAL-TAN-skalan. I och med att både M och Kd tydligt öppnade upp för SD och att S sökte samarbete med C löstes i viss mån även de traditionella blocken upp.

Att debatten våren 2022 dominerades av säkerhetspolitiska och internationella frågor gjorde också att den planerade valrörelsen inte blev som planerat. De budskap som partierna på förhand planerat för kom i skymundan. Det i sin tur innebar en dragning åt mer dagsaktuella frågor, så som elkrisen. I och med det lades vissa prioriteringar om även i Vänsterpartiets valkampanj. Ett exempel är förslaget om Sverigepriser som lanserades den 11 augusti.

Vänsterpartiets valkampanj lade ett relativt stort fokus på partiledaren. Det finns anledning att tro att en sådan taktik försvårades av bytet av partiordförande inom S. Socialdemokraterna satsade stort på att lyfta fram Magdalena Andersson. Känslan av hot utifrån bidrog dessutom sannolikt till en s.k. rally around the flag-effekt som gynnade den sittande statsministern. Det stöds av data från Novus som visar att för de väljare som gick från V 2018 till S 2022 var partiledarbytet från Löfven till Andersson den näst viktigaste politiska händelsen som påverkade

deras val. Det är också en högre andel av S-väljarna som anger partiledaren som orsak till vilket parti man väljer att rösta på .

Enligt enkätsvar från Vänsterpartiets distrikt fungerade budskapen i valkampanjen i första hand ganska bra (60 procent) eller varken bra eller dåligt (22 procent). Nio procent anger att budskapen fungerade mycket bra. Enligt Novus eftervalsundersökning får Vänsterpartiets valkampanj och budskap sämre betyg 2022 än 2018. Trots att valstrategin antogs redan i maj 2021 blev det en del förseningar i valkampanjen och kring kommunikation. Delvis går det att förklara med den väldigt speciella politiska situationen, med bland annat krig i Ukraina. Dock måste framtida valrörelser ha större marginaler.

Slutsatser

Vänsterpartiet lyckades komma ut i frågor som var prioriterade för oss, när vi tittar på positivt medialt genomslag. Samtidigt fick vi en hel del negativ publicitet på precis de områden partistyrelsen definierat som risker inför valrörelsen.

Att regeringsfrågan fick så stor uppmärksamhet gynnade oss sannolikt inte eftersom fokus kom att hamna på att partierna på vänstersidan inte kunde komma överens, och ställdes emot den i jämförelse samlade högersidan.

Att GAL-TAN-skalan dominerade medierapporteringen återspeglas inte i bilden av de frågor där Vänsterpartiet fick mycket uppmärksamhet. Vi syntes helt enkelt inte i de frågor som vi inte prioriterade, vilket också gjorde att vi fick mindre medialt utrymme än om vi hade prioriterat de frågor som var mest bevakade. Det går dock inte att utesluta att organisatoriska aspekter till någon del påverkade att valkampanjen inte fick fullt ut önskad effekt.

5. Vänsterpartiets opinionsläge under perioden 2018–2022

Inledning

Denna analys utgår från den sammanvägda opinionsundersökningen som görs av Pollsofpolls[1]. Metoden är att analysera större skift i opinionen, att se vilka händelser som kan ha påverkat opinionsläget som är samtida. När det gäller urvalet av händelser som korrelerar med opinionsförändringarna bygger den på analysen i kapitlet kring frågor som fått stor uppmärksamhet för Vänsterpartiet och den mediavinkel, positiv eller negativ, som varit gällande för varje enskild händelse.

Januariavtalet

För Vänsterpartiet var mandatperioden mycket händelserik. Efter ett historiskt bra val 2018 på 8 procent inleddes en regeringsbildningsperiod som varade ända till januari 2019, då januariavtalet slöts mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Liberalerna och Centerpartiet.

Dessa partier var beroende av Vänsterpartiet för att tillträda som regering, men stipulerade i avtalet att Vänsterpartiet helt skulle sakna inflytande över svenska politik. Vänsterpartiet satte då upp två röda linjer där regeringen skulle förlora partiets stöd om den överträdde, frågan om LAS och marknadshyror. Dessa två frågor kom sedan att spela en avgörande roll under mandatperioden.

Efter att Januariavtalet slöts går det att se en tydlig uppgång för Vänsterpartiet och nedgång för Socialdemokraterna i opinionen. Ekots inrikespolitiska kommentators analys var ”I samband med budgeten sjönk det till sist in i det socialdemokratiska partiet och LO vilken politik de faktiskt skrivit under på för att få regera. Och många socialdemokrater gillar inte vad de ser.”[2]. Han pekar ut en borgerlig fördelningspolitik och för lite pengar till välfärden som förklaringar till missnöjet.

Förändringarna i opinionen under denna period kan sannolikt förklaras av att många S-väljare ansåg att Socialdemokraterna gått för långt högerut och upplevde att Vänsterpartiet bättre speglade deras politiska värdering. Vänsterpartiets fokus låg också i linje med strategidokumentet som slog fast att Vänsterpartiet oftare behöver lyfta frågor som spelar roll på arbetsplatserna och i människors vardag. De frågor som var i fokus för Vänsterpartiets ledning var arbetsrätten (LAS), marknadshyror och välfärden.

Pandemin

Vänsterpartiet etablerade sig på en ny högre nivå i opinionen och Socialdemokraterna började en tillbakagång som kulminerade precis före pandemin i februari 2020, då Vänsterpartiet hade drygt 10 procent och Socialdemokraterna runt 25 procent i opinionen.

[1] Se bilaga för ett utdrag ur Pollsofpolls

[2] <https://sverigesradio.se/artikel/7321943>

När pandemin slog till föll Vänsterpartiet tillbaka något, runt 9 procent, och Socialdemokraterna steg kraftigt till cirka 30 procent. I princip samtliga mindre partier och SD förlorade samtidigt i stöd. SD gick exempelvis från 24 till 19 procent i väljaropinionen. Pandemin förefaller ha gett en betydande så kallade ”rally round the flag” effekt, det vill säga att i tider av kris ökar stödet för sittande regering.

Effekten av ”rally round the flag” klingade dock av över tid och i oktober 2020 hade det mesta av effekten försvunnit. Vänsterpartiet etablerade sig återigen på en något högre nivå på runt 10 procent. I oktober 2020 bytte Vänsterpartiet partiledare och Jonas Sjöstedt lämnade över till Nooshi Dadgostar. Det gav inga större effekter i opinionen, utan partiet låg kvar på den relativt höga nivån.

Striden om marknadshyror och opinionsframgångar

Nästa större opinionsförändring kom i samband med att Vänsterpartiet tog striden om marknadshyror våren/sommaren 2021. Regeringen valde att gå fram med ett förslag om marknadshyror, trots Vänsterpartiets löfte om att då dra tillbaka sitt stöd i riksdagen om de gjorde det. När Vänsterpartiet förklarade att man förlorat förtroende för regeringen ledde det till att regeringen Löfven föll i en misstroendeomröstning i riksdagen den 21 juni 2021. Vänsterpartiets stöd i opinionen steg till drygt 11 procent under sommaren 2021, den högsta under mandatperioden.

Fram till denna punkt hade Vänsterpartiet i huvudsak hållit sig till sin strategi, att oftare lyfta frågor som spelar roll på arbetsplatserna och i människors vardag och samtidigt lyckats undvika det som i valstrategin pekas ut av partistyrelsen som de tre största hoten för en framgång: taktikröstarna, debattförutsättningarna och vi själva, genom destruktiva interndebatter. Debatten hade varit fokuserad på frågor som spelar roll för människor i vardagen och destruktiva interndebatter hade inte haft en framträdande roll i media rapporteringen, även om de förekom, som istället dominerades av LAS, marknadshyror, sjukförsäkringen och regeringsfrågan.

Vänsterpartiet backar från september 2021 till april 2022

Från september 2021 till april 2022 påbörjas en nedåtgående trend, med paus, där en rad faktorer sannolikt samverkar. Dessa kan delas in i push- och pullfaktorer. Push-faktorer är orsakerna till att väljare lämnar Vänsterpartiet och pull-faktorerna är orsaken till varför de finner ett annat parti mer attraktivt. Pull-faktorer är sålunda faktorer som Vänsterpartiet per definition saknar inflytande över.

Huvudsakliga pull-faktorer

Socialdemokraterna byter partiledare

En av dessa pullfaktorer var att Stefan Löfven valde att avgå som Socialdemokraternas partiledare den 22 augusti 2021. Det stod relativt snabbt klart att efterträdaren skulle bli finansminister Magdalena Andersson. I media blev det också ett stort fokus på Socialdemokraterna och partiledarvalet, inte minst därför förväntan var att om hon valdes skulle hon bli Sveriges första kvinnliga statsminister. Den 4 november 2021 blev Andersson vald till Socialdemokraternas partiordförande.

Inför den påföljande statsministeromröstningen fick Vänsterpartiet betydande uppmärksamhet i samband med att man ställde krav på höjda pensioner för att släppa fram Magdalena Andersson. Dagen innan statsministeromröstning, den 23 november, presenterade Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet en pensionsöverenskommelse. Den innebar den högsta höjningen av garantipensionen sedan den infördes - 1000 kronor efter skatt i månaden. Denna framgång sammanfaller, med en knappt tre månaders paus, med ett stöd på cirka 10 procent i den nedåtgående trenden som håller i sig fram till januari 2022.

Efter att Miljöpartiet hoppat av regeringen i protest mot att Centerpartiet släppt fram högers budget, istället för den som de i praktiken förhandlat med regeringen, tillträder Magdalena Andersson som statsminister för en renodlat socialdemokratisk regeringen.

Miljöpartiet som legat stabilt knappt över riksdagsspärren hela mandatperioden faller nu påtagligt under denna. De ligger långa stunder på runt 3 procent och återhämtar sig inte förrän i slutet av valrörelsen.

Magdalena Andersson har däremot mycket höga förtroendesiffror, runt 40 procent av valmanskåren, när hon tillträtt som statsminister. För Socialdemokraterna fortsätter opinionsframgångarna fram till julen 2021 för att sedan plana ut på cirka 30 procent och då har också Vänsterpartiet stabiliserats runt 10 procent.

Kriget i Ukraina

När Rysslands invasionskrig i Ukraina börjar i februari uppstår en ny ”rally round the flag” period, vilket som vanligt missgynnar de mindre partierna och SD. Det blir också i debatten ett fokus på säkerhetsfrågor. Socialdemokraterna stiger i opinionen till 32 procent, deras högsta stöd under hela mandatperioden. Statsministern når rekordnivåer i förtroende. SD däremot ligger under 18 procent i väljarstöd. Vänsterpartiet påbörjade tidpunkten för Rysslands invasion av Ukraina den andra fasen i den nedåtgående trenden, som inte stabiliserats förrän under våren på drygt 8 procent.

Huvudsakliga push-faktorer

Under den sju månader långa, med paus, nedgången från september till april förekommer dock inte bara pullfaktorer. Det är uppenbart att det också förekommer push faktorer, faktorer som gör Vänsterpartiet mindre attraktivt. Dessa handlar framför allt om den risk som partistyrelsen identifierat i valstrategin, interna destruktiva konflikter. Det rörde framför allt två områden.

Konflikten om klimatpolitiken

Vänsterpartiet gick till val på att prioritera klimatomställningen med fokus på investeringar i industri- och transportsektorn, sektorer som står för två tredjedelar av de inhemska utsläppen. Redan strategidokumentet 2020 pekar bland annat ut behovet av politikutveckling i klimatfrågan. Hösten 2021 antog partistyrelsen enhälligt dokumentet ”Ekonomisk politik för en rättvis klimatomställning”. Fokus i den nya utvecklade klimatpolitiken skulle ligga på att genomföra förändringar som skulle kunna beslutas av riksdagen och som skulle leda till att uppsatta mål nåddes på ett sätt som minskade och inte ökade

inkomstskillnaderna och skillnader levnadsförutsättningar i stad och land. Det innebär ett minskat fokus på marknadslösningar och den enskilda individens ansvar och ett ökat fokus på offentliga investeringar och att göra det lätt att göra rätt, exempelvis stora satsningar på infrastruktur och halverade kollektivtrafik priser. Det innebar också att Vänsterpartiet senare föreslog ett underskottmål på 1 procent för klimatinvesteringar under 10 år. Vilket skulle motsvara ett klimatinvesteringspaket på drygt 700 miljarder.

Vissa företrädare för Vänsterpartiet valde att protestera offentligt mot denna omläggning. Det resulterade i att media beskrev det som betydande interna konflikter om klimatpolitiken. Medialogiken gjorde att fokus flyttade från själva sakfrågan till konflikten. Partistyrelsen klarade inte fullt ut att förankra klimatpolitiken eller förklara anledningarna till det förändrade fokuset, utan bidrog i viss utsträckning till de missuppfattningarna som uppstod.

I november 2021 hade DN rubriken ”V vill locka SD väljare, tonar ner klimatfokus”.^[3] Denna bild av att Vänsterpartiet tonade ner klimatfokuset, trots större satsningar än någonsin, blev den dominerande mediabilden och följde Vänsterpartiet under hela valrörelsen. Ledande partiföreträdare fick sällan frågor om sakinnehållet i den nya klimatpolitiken, utan fick i huvudsak besvara frågor utifrån narrativet att klimatpolitiken försvagats för att locka SD väljare och att det fanns en betydande intern konflikt i frågan.

Linjen kom att utvecklas i valplattformen och trots vissa förändringar på kongressen så var huvudfokus fortsatt på investeringar. Den offentliga kritik som lyftes mot den politiska inriktningen inför och i samband med kongressen fortsatte större delen av våren 2022, trots tydliga beslut i både partistyrelse och på kongress.

De som protesterade mot förändringen argumenterade också att Vänsterpartiets nya klimatpolitik skulle gynna Miljöpartiets i väljarstöd på bekostnad av Vänsterpartiet. En sakpolitisk push effekt till Miljöpartiet. Trots den negativa mediabilden av Vänsterpartiets klimatomläggning går det inte att se någon sådan effekt, utan tvärtom sammanfaller Vänsterpartiets omläggning av klimatpolitiken med en opinionsmässig nedgång för Miljöpartiet. Själva sakfrågan förefaller inte ha bidragit till några opinionsförändringar, men bilden av ett parti med starka interna konflikter var säkerligen dock en push faktor för vissa väljare.

Konflikten om vapenbeslutet

Den 28 februari föreslog regeringen, med extremt kort beredningstid, att Sverige skulle skicka vapen till Ukraina. Beslutet att skicka vapen för att hjälpa ett annat land i krig är historiskt. Det stred också mot den gällande praxis som gällt sedan andra världskriget, det vill säga att inte skicka vapen till krigförande länder. Sverige gjorde det dock när Sovjetunionen angrep Finland 1939. Vänsterpartiets partistyrelse röstade ja till att skicka stöd till Ukraina, men sa inför omröstningen som skedde 28 februari nej till vapen mot rekommendation från interim-VU, som föreslagit ja även till vapenkomponenten i stödet. Vänsterpartiet var enda parti i riksdagen som sa nej till vapen och det uppmärksammades stort av massmedia och med en påtagligt negativ vinkel. Delar av riksdagsgruppen gick emot partistyrelsen och två dagar senare kallades partistyrelsen till möte igen för att åter diskutera frågan. Vid det mötet landade partistyrelsen i att de skulle godkänna vapen till Ukraina. Mediabilden blev dock återigen med fokus på interna

[3] <https://www.dn.se/sverige/v-vill-locka-sd-valjare-tonar-ner-klimatfokus/>
[4] <https://sverigesradio.se/artikel/vansterens-ledning-vill-omprova-vapenbeslut>

konflikter och inte partiets omsvängning. Sveriges Radio menade exempelvis att det nu fanns en spricka i Vänsterpartiet.[4] DN satte rubriken ”Kriget i Ukraina skakar Vänsterpartiet inifrån” med hänvisning till central källa som påstod att: Det är ett jävla liv internt.

Från februari till april förlorar Vänsterpartiet cirka ytterligare en procentenhet i stöd.

Partiledarens förtroende hade varit mycket starkt efter sommaren 2021 i striden om marknadshyror. Händelserna mellan september 2021 och april 2022 påverkar dock också förtroendet för partiledaren. Efter ett drygt halvår av medias beskrivningar av interna konflikter och ett impopulärt första beslut om nej till vapen till Ukraina har förtroendet fallit påtagligt, från 32 procent till 20 procent.

Under våren 2022 etableras en ny nivå på opinionsstödet

Den sammantagna effekten av både pull och push effekter gör att vinsterna i opinionen efter striden om marknadshyror är borta i april 2022. Vänsterpartiet etablerar sig nära valresultat och ligger på drygt 8 procent. Nästa större förändring kommer i juli, då Vänsterpartiet tappar nästan en hel procentenhet. I mätningar som kommer andra hälften av juli går Vänsterpartiet ned från 8,5 till 7,5 procent. Det är dock delvis en tillfällig nedgång som återhämtas till hälften i mätningarna som kommer efter.

Aktionen under Almedalsveckan påverkar partiets bild utåt

Utan partiledningens kännedom demonstrerade ledande partiföreträdare, under Almedalsveckan i samband med partiledarens tal, till stöd för kurderna med en PKK flagga vilket ledde till en offentlig diskussion huruvida Vänsterpartiet stödjer PKK. Ett fokus på PKK var inte en del av den beslutade valstrategin. Mediavinkeln var negativ och två partier ur den möjliga röd-gröna majoriteten, Socialdemokraterna och Centerpartiet, använde händelsen aktivt för att skada Vänsterpartiet i opinionen och peka ut partiet som att det saknade regeringsduglighet.

Miljöpartiets stödrestkampanj i augusti blir framgångsrik

Den 31 juli skriver 150 klimataktivister på Aftonbladet debatt ”Gör som vi – stödresta MP för klimatets skull”.[5] I augusti går också Jan Guillou ut och deklarerar att han tänker, förvisso hålla för näsan men ändå, stödresta på Miljöpartiet. Andra kända profiler går också ut till stöd för att stödresta på Miljöpartiet. Miljöpartiet själv ”läcker” till media att de riskerar åka ut ur riksdagen och att det är kris. De sprider budskapet att utan Miljöpartiet blir det ingen rödgrön majoritet. Det pågår sålunda en mediakampanj för att stödresta Miljöpartiet in i riksdagen, som understöds av Miljöpartiet själva.

Det är med största sannolikhet den huvudsakliga bakomliggande orsaken till Vänsterpartiets tapp i opinionen i augusti. Denna bild bekräftas av NOVUS eftervalsundersökning. På frågan ”Röstade du i riksdagsvalet på ett annat parti än det du egentligen tycker bäst om, av taktiska skäl?” svarade 12 procent av väljarna att de gjorde det. En relativt hög andel. De flesta i denna grupp kom från Vänsterpartiet, 17 procent av alla som taktikröstade. Med tanke på Vänsterpartiets

[5] <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/PoKGv7/gor-som-vi-stodrosta-mp-for-klimatets-skull>

storlek är det anmärkningsvärt att det är det största taktikröstande partiet i absoluta tal. Hade de som egentligen ville rösta på Vänsterpartiet i riksdagsvalet också gjort det, hade valresultat legat i linje med region- och kommunvalet för Vänsterpartiet, runt 8,5 procent.

Sammanfattning

Sett till opinionsutvecklingen fanns det efter striden om marknadshyrorna möjligheter för Vänsterpartiet att göra ett historiskt bra val. Faktorer bortom Vänsterpartiets kontroll som ”rally round the flag” effekter och partiledarbyte hos Socialdemokraterna påverkade dessa möjligheter negativt. Det är dock också tydligt att faktorer som låg inom Vänsterpartiets kontroll, såsom interna destruktiva konflikter, ett impopulärt första beslut om nej till vapen till Ukraina och PKK-flaggviftande i Almedalen, påverkade valresultatet negativt. Dessa faktorer sammantaget skulle dock lett till ett valresultat som låg nära förra valet, om inte stora delar av Vänsterpartiets väljare valt att stödja på Miljöpartiet.

6. Slutsatser

Valet 2022 ger en splittrad bild. För Vänsterpartiets del innebar den dels besvikelse i och med resultatet för partiet i riksdagsvalet och då vi inte uppnådde vårt mål om en rödgrön regering. Å andra sidan gör Vänsterpartiet lokalt och regionalt på många ställen ett bra val. Målet om större vänsterinflytande uppfylldes till viss del i och med att Vänsterpartiet stärktes i många kommuner och regioner, och idag ingår i fler styren eller samverkar med fler styren runt om i landet.

Vinnare i valet 2022 måste konstateras vara Sverigedemokraterna, som inte bara gick fram och blev det näst största partiet, utan som också i stor utsträckning lyckades antingen sätta agendan eller få den politiska debatten att handla om för eller emot Sverigedemokraterna. De blev också näst största parti bland ungdomar, efter Moderaterna.

De hot mot en framgångsrik valrörelse som partistyrelsen pekade ut i sin valstrategi; taktikröstarna, debattförutsättningarna och vänsterpartister själva, genom destruktiva interndebatter, kom tyvärr samtliga att infrias. Vi lyckades alltså inte förebygga eller fullt ut hantera de stora problem som vi faktiskt förutsåg.

Trots försök att motverka taktikröstning på Mp genom att de sista veckorna före valet sätta ett motbudskap - att den bästa taktikrösten är en röst på Vänsterpartiet - ansåg en stor del av Vänsterpartiets väljare att det var viktigare att rädda kvar Miljöpartiet i riksdagen och säkra en rödgrön majoritet. En annan del av Vänsterpartiets väljare valde Socialdemokraterna i riksdagen, troligen på grund av Magdalena Anderssons popularitet, det osäkra omvärldsläget och för att säkra en stabil regering.

Debattförutsättningarna var svåra. I och med kriget i Ukraina kom våren 2022 att präglas av säkerhetspolitik och allmän oro, inte något som Vänsterpartiets partistyrelse eller kongress hade räknat med eller kunde påverka. När valrörelsen blev mer intensiv handlade den i stor utsträckning om högerens frågor och frågor som män prioriterar. Med tanke på det jämna valresultatet i riksdagsvalet är det inte orimligt att tro att det hade kunnat bli en rödgrön regering om bara debatten handlat om andra frågor.

Redan i valanalysen efter valet 2018 konstaterades att en viktig framtida utmaning är att ändra den politiska dagordningen. En slutsats, efter ytterligare en valrörelse som handlar om andra frågor än de Vänsterpartiet prioriterat, bör vara att Vänsterpartiet inte ensamt förmår att vända debatten.

Ansatsen att fokusera på materiella frågor var rätt, men möttes inte av motsvarande ansats från något annat parti. Medias dagordning överensstämde inte med Vänsterpartiets prioriteringar. För att kunna ändra dagordningen krävs långvarigt fokus på enskilda sakfrågor (t.ex. vinster i välfärden, marknadshyror eller pensioner) och ofta också att andra rörelser, organisationer eller partier lyfter motsvarande frågor eller perspektiv.

Vänsterpartiet måste inför kommande val arbeta för att fler aktörer delar samma prioriteringar och kan hjälpa till att lyfta vänsterfrågor. Därför bör det föras samtal med progressiva rörelser och organisationer om att ha en gemensam dagordning. Det innebär att Vänsterpartiet i den nuvarande oppositionsrollen måste öka sina kontaktytor med rörelser, organisationer och nyckelpersoner i hela landet. Vänsterpartiet måste öka sin direktkontakt med vänsterväljare. Som tidigare valanalysen visat är gruppen progressiva unga avgörande för att bygga momentum och en positiv framgångsberättelse kring partiet.

Det tredje hotet mot en framgångsrik valrörelse, destruktiva interndeletter och avsteg från demokratiskt tagna beslut samt beslutade prioriteringar, ägde Vänsterpartiet (till skillnad från taktikröstande och politisk dagordning) ensam. Här måste konstateras ett misslyckande.

Kongressen 2022 och våren 2022 var i allt för stor utsträckning präglad av en destruktiv klimatdebatt. Det mindre tapp i förtroende i klimatfrågan som ses i mätningar beror troligen på att väljarna fått en bild av att Vänsterpartiet har en dålig klimatpolitik. Trots att valstrategin och valplattformen prioriterade klimatomställningen högt och slog fast en kraftfull omställningspolitik underminerades frågan gång på gång genom att enskilda medlemmar och klimattalespersonen offentligt ifrågasatte inriktningen. En effekt av detta var att det sedan blev svårt att komma ut kraftfullt kring vår fastslagna politik. Den historiskt stora satsningen på 700 miljarder till klimatomställningen fick inget större genomslag medialt. Partistyrelsen klarade inte fullt ut att förankra klimatpolitiken eller förklara anledningarna till det förändrade fokuset, utan bidrog i viss utsträckning till de missuppfattningar som uppstod. Den kommande mandatperioden behöver Vänsterpartiet bli bättre på att kommunicera samstämmigt kring klimatpolitiken.

Ett annat exempel var uppmärksamheten kring PKK och Almedalen. Samma dag som Vänsterpartiet gör utspel om en färdplan bort från marknadsskolan och privatiseringsexperiment väljer några riksdagsledamöter att lyfta fram PKK. Detta ledde till att fokuset på marknadsskolan föll bort och att partiföreträdare under hela valrörelsen fick svara på frågor om PKK. Inte bara var det ett avsteg från den beslutade valstrategin, det skapade också svårigheter i att prata om NATO, Erdogans brott mot mänskliga rättigheter och den kurdiska kampen mer generellt.

Ytterligare ett misstag stod partistyrelsen och riksdagsgruppen själva för när de hanterade frågan om att skicka vapen till Ukraina. Partistyrelsen gjorde en felbedömning vid sitt initiala beslut att som enda parti säga nej till att skicka vapen till Ukraina och istället skicka motsvarande summa pengar. En kort tid därefter ändrade sig partistyrelsen och fattade ett annat beslut. Bilden av att Vänsterpartiets osäkerhet i en viktigt säkerhetspolitisk fråga var dock redan etablerad och påverkade negativt genom hela valrörelsen. Partistyrelsen behöver ha större beredskap för att på kort tid fatta stora och komplicerade beslut.

För att undvika destruktiv interndeletter och avsteg från valstrategier i kommande valrörelser måste det bli en ökad respekt för de beslut som fattats. Det är inte upp till enskilda medlemmar att prioritera vad valrörelsen ska handla om, besluten tas kollektivt. För att uppnå detta krävs god förankring och här har partistyrelsen ett arbete att göra, kontakten med distrikt och partiföreningar måste öka.

Vidare måste det bli ett ökat tryck på enskilda medlemmar att inte underminera demokratiskt fattade beslut.

Frågor som inte var prioriterade i valstrategin, men som ändå var en bärande del i de utfrågningar och intervjuer Nooshi Dadgostar gjorde var frågor med koppling till partiprogrammet och till Vänsterpartiets historia. Vanligt förekommande var framför allt frågeställningar om kommunismen och Ung vänsters ställningstagande, samt formuleringarna om ägande i partiprogrammet.

Partiprogrammet är ett viktigt dokument som definierar Vänsterpartiets politiska inriktning, bland annat är det en möjlighet för oss att på ett bra vis förklara vad som förenar oss och hur vi som ett socialistiskt och feministiskt parti ser på samhällsförändring. På kongressen 2024 antas ett nytt partiprogram. Partistyrelsen bör vara aktiv i debatterna inför kongressen och medverka till att skrivningarna inte överskuggar och tränger undan våra sakpolitiska prioriteringar i valrörelser, utan bättre speglar den inriktning som präglar Vänsterpartiets faktiska politiska arbete i och utanför parlamenten, den samhällsanalys som ligger bakom den och de strategier som vi tillsammans ser som framgångsrika i praxis. Ungdomsförbundets ställningstaganden associeras på ett negativt sätt med oss.

Det var en medveten strategi att ha ett stort fokus på partiledaren. Eftersom det var Nooshi Dadgostars första val som partiledare var det en möjlighet att göra henne känd för hela svenska folket. Valstrategin togs fram innan sommaren 2021 och striden om marknadshyror som gjorde Nooshi Dadgostar populär, men den togs också fram innan Löfven annonserat sin avgång och Magdalena Andersson tillträtt. Kriget i Ukraina var ännu inte ett faktum. Magdalena Anderssons popularitet och utvecklingen i Sveriges närområde kom att gynna Socialdemokraterna på ett sätt som inte Vänsterpartiet kunde matcha eller egentligen påverka.

Trots de svåra förutsättningarna måste ändå konstateras att det gick att få genomslag för vissa frågor. Inflationen gjorde så att slutskedet av valrörelsen till viss del kom att handla om plånboksfrågor. Vänsterpartiet hade en stark ställning i pensionsfrågan och likaså med Sverigepriser på el. Eftersom Vänsterpartiet gick till val på en större berättelse och inte enskilda sakfrågor är det därför intressant att se hur väl dessa frågor kopplades ihop med berättelsen.

Det har varit viktigt att etablera uppfattningen att Vänsterpartiet är ett möjligt regeringsparti. Självklart ska Vänsterpartiet ha inflytande om partiets mandat ska ligga till grund för en regeringskonstellation. Centerpartiet har dock varit ett sänke för de rödgröna partierna. Inte bara på grund av den högerpolitik som Centerpartiet står för, utan i synnerhet på grund av att Centerpartiet så kategoriskt genom valrörelsen avfärdade Vänsterpartiet som en del av det potentiella regeringsunderlaget med samma rätt till inflytande som övriga partier. Socialdemokraterna gjorde inget för att motverka denna bild.

Det ledde till att det rödgröna blocket framstod som mindre sammanhållet än det blåbruna blocket, en osäkerhet kring vilka som skulle ingå i regeringen och medverkade troligen till att vissa väljare valde Socialdemokraterna framför Vänsterpartiet.

Valrörelsen var dock på det stora hela en positiv upplevelse för partiet. Inte bara ledde det till historiskt höga medlemsciffror för partiet utan det möjliggjorde många viktiga kontakter med väljare. Telefonkampanjen nådde fler väljare i detta val än i valet 2018 och Vänsterpartiet började i större utsträckning också ha dörrknackningskampanjer.

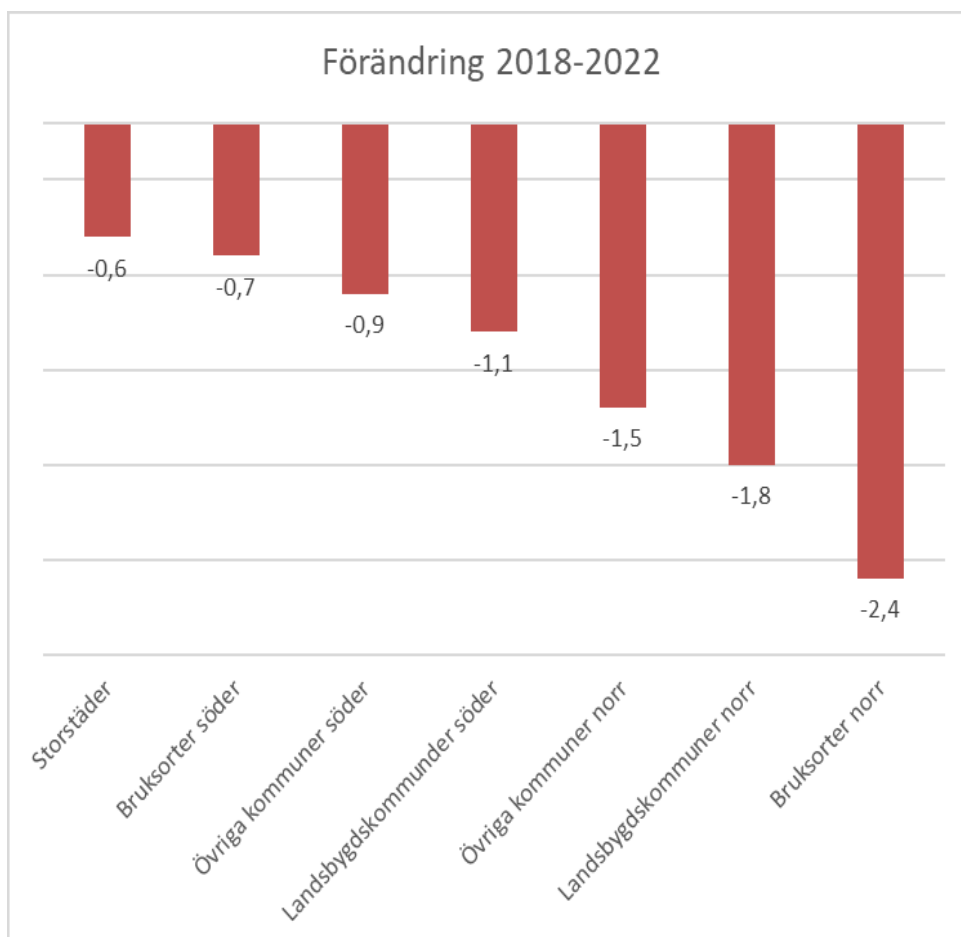
Dock måste det konstateras att det faktum att valstrategin antogs redan i maj 2021 och att valplattformen beslutades i februari 2022 i viss utsträckning påverkade Vänsterpartiets möjligheter att anpassa sig till den snabba politiska utvecklingen. Vi bör eftersträva att i nästa valrörelse kan ta styrande dokument närmare valet och dessutom mycket snabbare kunna justera strategier och fokusfrågor efter den politiska utvecklingen.

Rekommendationer

- De inbrytningar som Vänsterpartiet gjort i vissa miljonprogram är viktiga att försvara och därför måste Vänsterpartiet fortsätta att utveckla arbetet med att vara närvarande i dessa områden, bygga förtroende och kontakt med lokala rörelser och personer. Det bör utvecklas en tydlig strategi för detta som inkorporeras i verksamhetsplanen.
- Vänsterpartiet ska växa bland arbetare och unga. Valet 2022 innebar inga sådana framsteg. Därför behöver partistyrelsen ta fram strategier för att tydligare nå dessa målgrupper. När det gäller unga, och den tendens till högervåg som pågår, behöver Vänsterpartiet även börja organisera studenter.
- Partistyrelsen bör vidta nödvändiga åtgärder för att reducera risken för att kommande valrörelser ska karakteriseras av interna destruktiva konflikter.
- Partiets kommunikation, särskilt inom området sociala medier, behöver förstärkas och utvecklas.
- Partistyrelsen behöver säkra att partiet kan vara aktivt och bemannat också under sommaren de viktiga valåren då mycket av tappet denna gång skedde.
- Vänsterpartiet bör i framtida val inte ta några röster för givna, utan lägga stort arbete på att vinna även tidigare väljare på nytt, då det i denna valrörelse visade sig svårare att göra inbrytningar i nya väljargrupper än vi hade hoppats på.

Bilaga

Figur A.1 Förändring i riksdagsvalet mellan 2018 och 2022, fördelat på kommunkategorier. Egen sammanställning

Figur A.2 Röstandelar kön 2002–2022 Källa: SVT Valu 2022

	Vald väljargrupp Män						Vald väljargrupp Kvinnor					
	2002	2006	2010	2014	2018	2022	2002	2006	2010	2014	2018	2022
S	38	30	25	30	25	26	37	31	29	32	31	34
SD		2	5	16	22	25						
M	16	31	32	25	21	21	11	23	26	22	19	17
SD			1	3	10	12	16					
V	9	7	7	6	7	6	13	8	8	6	9	8
C	6	7	6	5	7	6	6	10	8	7	10	8
MP	7	8	11	8	6	6	7	8	11	8	6	6
KD	8	6	6	5	6	5	8	7	5	5	6	6
L	14	8	8	6	6	5	16	8	8	5	5	4
KD	8	6	6	5	6	5	8	7	5	5	6	6
MP	5	5	9	6	3	4	7	8	11	8	6	6
L	14	8	8	6	6	5	16	8	8	5	5	4

Figur A.3 Röstandelar arbetare och tjänstemän 2002–2022 Källa: SVT Valu 2022

Vald väljargrupp Arbetare							Vald väljargrupp Tjänstemän						
	2002	2006	2010	2014	2018	2022		2002	2006	2010	2014	2018	2022
S	50	45	41	39	34	32	S	32	24	20	24	27	32
SD		3	6	11	24	29	M	16	32	34	26	22	21
M	7	16	19	13	14	14	SD		1	2	6	12	15
V	14	10	9	9	9	9	C	5	9	8	7	10	8
KD	7	5	4	3	5	5	V	9	6	7	8	8	6
MP	5	7	9	8	3	4	MP	7	7	11	9	5	6
C	5	6	5	4	6	4	L	20	11	10	8	7	6
L	8	5	5	3	3	2	KD	9	7	7	7	7	5

Figur A.4 Röstandelar åldersgrupper 2002–2022 Källa: SVT Valu 2022

Vald väljargrupp Ålder 18-21							Vald väljargrupp Ålder 22-30						
	2002	2006	2010	2014	2018	2022		2002	2006	2010	2014	2018	2022
M	13	27	25	21	24	26	M	14	26	23	22	22	24
SD		3	6	12	12	22	S	31	26	24	26	25	23
S	30	26	29	23	22	20	SD		2	5	12	13	17
V	18	10	8	7	11	10	V	12	8	10	7	12	11
C	7	6	6	7	11	6	C	6	9	7	6	11	8
MP	10	11	16	12	6	5	MP	10	12	16	11	5	6
L	13	8	7	6	5	5	KD	8	4	4	3	6	6
KD	5	3	3	4	6	5	L	17	9	8	5	4	5

Vald väljargrupp Ålder 31-64							Vald väljargrupp Ålder 65+						
	2002	2006	2010	2014	2018	2022		2002	2006	2010	2014	2018	2022
S	40	32	27	30	27	30	S	44	33	34	38	35	38
SD		2	4	13	19	21	SD		1	3	12	17	20
M	13	26	31	24	20	19	M	15	25	28	24	17	16
V	12	8	8	6	8	6	C	8	10	8	5	7	7
C	6	8	7	6	9	6	L	14	10	8	6	6	6
KD	8	6	5	4	6	6	KD	9	12	9	6	9	5
MP	6	6	9	7	5	5	V	4	3	5	4	6	4
L	14	8	8	5	6	4	MP	2	2	4	2	3	4

Figur A.4 Poll of polls från 2009 till senaste intervjudatum. Källa: Poll of polls

